

Särkelä, E. (2021) *Nuorten elämismaailma ja arjen maantiede osana maantieteen opetusta: Eläytymismenetelmä ja valokuvaus nuorten globaalia sukupolvea, maailman tilaa ja tulevaisuutta koskevien pohdintojen tutkimisessa*. Kasvatustieteellisiä tutkimuksia 111. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-7259-4>

Tani, S. (2017) Maantieteen opetuksen haasteita: Digitalisaatio, opetuksen ehyttäminen ja opettajan roolin murros. *Terra* 129(4) 211–222. <<https://terra.journal.fi/article/view/107192>>

Tani, S., Cantell, H. & Hilander, M. (2020) Ylioppilaskokeet ja maantieteen merkityksellinen tieto. *Terra* 132(1) 3–16. <https://doi.org/10.30677/terra.82739>

Tuulosniemi, S. (2019) Tekniset taidot rajoittavat oppilaiden suoriutumista digitaalisessa yo-kokeessa. *Natura* 56(2) 10–11.

MARKUS HILANDER
Kasvatustieteiden osasto,
Helsingin yliopisto

Quo vadis, geografin i gymnasiet?

Gymnasiegeografin i Finland har upplevt stora förändringar under de senaste tio åren. Läroplansförändringar har tidigare haft en frekvens på 10–15 år, vilket har inneburit att då lärarna väl har jobbat in sig i den nya läroplanen, är den användbar i skolorna en god stund framöver. Dessvärre har vågorna av förnyelse sköljt över gymnasierna gång på gång under de senaste fem till tio åren. På lärarhåll uppfattas det ofta som väldigt betungande att man inte har tid att implementera det nya innan följande förnyelse står vid dörren.

Då politikerna senast beslöt om förändringar i timfördelningen år 2015 förlorade geografin den ena av de två obligatoriska kurserna. Detta ledde till att många kolleger som jobbade i små gymnasier, eller hade gemensam tjänst med grundskolan, var befogat oroliga över att timmarna inte skulle räcka till att fylla undervisningsskyldigheten (Rubin & Linturi 2004). Hälften av lektionerna man hade som lönegrund kunde i värsta fall försvinna och det fanns en oro över att gymnasiestudenten inte längre skulle välja kurser i geografi i samma omfattning som tidigare (Cantell 2018). Samtidigt med ändringarna i timfördelningen ändrades även läroplanen, vilket innebar man från statligt håll var tvungen att omforma den enda återstående obligatoriska kursen så att den kunde behandla både natur- och humangeografi, då de tidigare varit uppdelade på två kurser (Grunderna för gymnasiet läroplan 2015). Detta innebar en stor utmaning både för lärare som måste lägga om sin undervisning helt och för läromedelsförfattare som fick bråttom med att leverera nya läromedel på kort varsel. Högskoleantagningsreformen som trädde i kraft våren 2020 orsakade ännu större utmaningar för gymnasiestudenten. Studentprovet i sig kunde

nu öppna högskolans dörrar – utan att man behövde delta i urvalsprov alls – förutsatt att man skrev ett bra resultat i de ”rätta” ämnena (Kupiainen m.fl. 2018). Geografin räknas tyvärr inte till dessa ämnen som genererar många poäng, eftersom antalet poäng man får i antagningen är direkt sammankopplat med antalet nationella kurser i läroplanen, vilket tyvärr gör geografin till en förlorare (Cantell 2018).

Samtidigt med förändringarna i timfördelningen och läroplanen digitaliserades studentexamen successivt och geografin var ute som första digitaliserade ämnesprov tillsammans med filosofi och tyska (Den digitala studentexamen; Ruth 2018). Digitaliseringen av studentexamen ledde till att geografilärarna i skolorna fick axla ett stort ansvar: eftersom de digitala proven avvek betydligt från de äldre analoga proven var lärarna tvungna att drilla de studerande i den digitala teknik som behövdes. Studentprovet tvingade alltså in en digitalisering även i klassrummen – vilket läroplansförändringarna inte lyckats med – och geografilärarna fick ta sig an uppgifter som man traditionellt kunde tänka sig att lärare i andra ämnen skulle lära ut, som till exempel att räkna med tabellräkningsprogram, konstruera diagram och att skissa bilder med ritprogram (Ruth & Ratvio 2019).

Tre år efter att man ändrat på timfördelningen, jobbat in en ny läroplan och digitaliserat studentexamen, ansåg politikerna att gymnasieskolan ännu inte var färdig. Förändringarna hade varit för små och sannolikt också alldeles för osynliga för allmänheten, så det var dags för ytterligare en läroplansrunda. Hösten 2021 togs den nyaste läroplanen i bruk (Grunderna för gymnasiet läroplan 2019) samtidigt som läroplikten förlängdes och gymnasiestudierna blev avgiftsfria. För geografins blev det inte stora förändringar i innehållet, men läromedlen behövde

förnyas igen och lärarna var än en gång tvungna att med kort varsel arbeta in de nya målen för undervisningen samtidigt med en pågående pandemi.

Framtidsutsikterna för geografin är dock goda, eftersom allt som pågår på vår planet hör till geografernas gebit. Den stora utmaningen är dock att få den breda allmänheten att förstå vad undervisningen i geografi egentligen går ut på – främst att det inte handlar om att lära sig länders och städers namn utantill – och framför allt få politikerna att inse att geografin är ett av de viktigaste ämnena som de unga kan studera i en värld som befinner sig i förändring. De unga har en växande oro för sin och planetens framtid. Geografin kan hjälpa dem med att leverera aktuella vetenskapliga fakta och hitta möjligheterna till att anpassa sig till nya förhållanden.

Efter flera ändringar i läroplanen på en kort tid tror jag inte att någon geografilärare i gymnasieskolan längtar efter en ytterligare förnyelse inom kort. Jag tror dock, trots det enorma jobbet som en möjlig ny timfördelning och ny läroplan innebär, att de flesta geografilärare kunde omfatta förändringen, ifall den skulle leda till att geografin skulle återfå sin andra obligatoriska kurs.

LITTERATUR

- Cantell, H. (2018) Yliopistojen todistusvalinta on uhka maantieteen ja terveystiedon opiskelulle. *Natura* 55(3) 8–9.
- Den digitala studentexamen. Studentexamensnämnden <<https://www.ylioppilastutkinto.fi/sv/studentexamen/den-digitala-studentexamen>> 2.9.2022.
- Grunderna för gymnasiets läroplan 2015. Utbildningsstyrelsen, Helsingfors.
- Grunderna för gymnasiets läroplan 2019. Utbildningsstyrelsen, Helsingfors.
- Kupiainen, S., Marjanen, J. & Ouakrim-Soivio, N. (2018) *Ylioppilas valintojen pyörteissä: Lukio-opinnot, ylioppilastutkinto ja korkeakoulujen opiskelijavalinta*. Suomen ainedidaktisen tutkimusseuran julkaisuja. Ainedidaktisia tutkimuksia 14.
- Rubin, A. & Linturi, H. (2004) *Muutoksen tuulissa. Pienten lukiodien tulevaisuudenkuvat*. TUTU-julkaisuja 3.
- Ruth, O. (2015) Ylioppilaskoe sähköistyy. I verket Ruuska, H., Löytönen, M. & Rutanen, A. (red.) *Laatua! Oppimateriaalit muuttuvassa tietoympäristössä*, 237–246. Suomen tietokirjailijat, Helsingfors.
- Ruth, O., & Ratvio, R. (2019) Ensikokemuksia digitaalisista ylioppilaskirjoituksista. I verket Tossavainen, T. & Löytönen, M. (red.) *Sähköistyvä koulu: Oppiminen ja oppimateriaalit muuttuvassa ympäristössä*, 52–63. Suomen tietokirjailijat, Helsingfors.

CHRISTINA RUTH

Tölö gymnasium &

Avdelningen för geovetenskaper och geografi,
Helsingfors universitet